

DES DE CA N'OLIVER (2)

AVUI VA D'OFICIS

Antoni Tudurí Secció de genealogia
de l'Ateneu de Maó

Just avui he acabat de llegir una novel·la historiada (o una història novel·lada, com vulgui el lector) escrita per un manacorí de nom Tomeu Matamalas i que tracta de l'emigració menorquina a Nova Esmirna, a la Florida dels actuals Estats Units d'Amèrica, l'any 1768, tema que sembla que està de moda. Certament, enguany fa 250 anys d'aquest fet, però encara no he vist ni sentit que ningú hagi parlat d'aquesta efemèride. Potser aquestes celebracions no arriben fins a «Ca n'Oliver».

D'aquesta lectura, entre d'altres moltes coses, m'ha cridat l'atenció un fet aparentment insignificant; es tracta de què el pare d'un dels protagonistes, Josep Poncell, jove aprenent de pintor, deixeble de Giuseppe Chiesa i condeixeble de Pasqual Calbó, era mestre d'aixa.

Baratant de tonalitat, quan vaig començar a fer d'aprenent de genealogista, una de les feines més feixugues va ser la de transcriure actes i llistes eclesiàstiques i civils a un full de càlcul (crec que es diu excel, però no voldria fer-ne propaganda). A aquesta base de dades de casaments, a més de noms i llinatges, lloc de naixement i altres detalls, dels cònjuges vaig incorporar, quan se citava, l'ofici del marit. En passar-li a Antoni Guasch aquestes llistes, em va demanar el perquè afegia aquesta dada, atès que ell no acostumava a tenir-la en compta, atès que als pobles de l'interior de l'Illa on ell havia començat a anotar les dades dels casaments l'ofici no era un detall important; gairebé tothom era del camp, a més de qualque mestre de cases, forner, ferrer, sabater o fuster, preferentment. Li vaig respondre que es Castell i a Maó sortien altres oficis relacionats amb la mar, a part de gent de la milícia i activitats relacionades.

La seva resposta va ser que un servidor, aprenent de primera volada, tenia raó. I així va ser que vàrem incorporar aquesta dada a les llistes genealògiques menorquines.

En certa ocasió em va sobtar la freqüència amb què sortia l'ofici de mestre d'aixa (carpintero de ribera en castellà). Jo creia que ben entrat el segle XIX, en plena crisi econòmica menorquina i sense drassanes amb cara i ulls, no era raonable que hi hagués tants de mestres d'aixa, tant a Castell com a Maó. L'explicació, senzilla i evident, me la va donar un bon amic, forner d'ocupació i navegant d'afició, que em va dir que aquest ofici venia a ser el de cap de manteniment d'un barco (o vaixell, com vulgueu). Quan els cascs eren de llenya i els màstils també, era absolutament imprescindible que a bordo hi hagués un bon mestre d'aixa.

Tornant a mare, m'he posat a repassar els oficis enregistrats als llibres de casament del registre civil de l'Ajuntament de Maó i, entre els anys 1850 i 1870 n'he trobat prop d'un centenar.

Per tal de poder fer un repàs els he posat damunt una base, classificant-les per diverses

categories, tals com, oficis del camp; de la mar; manuals; d'alimentació; de serveis diversos; fabricants; de la construcció; del comerç; administratius; militars; artístics; de l'educació; de titulació universitària; altres ocupacions i gent sense ofici però d'alta categoria.

Tot plegat, 95 conceptes (no deu o dotze com seria previsible) que poden donar una idea molt clara de la societat maonesa i de l'ocupació professional dels seus habitants.

Com és obvi, un article de manco d'una pàgina no pot descriure tots i cadascun d'aquests oficis, però sí podrà permetre fer volar la imaginació, descrivint els més sorprenents, al meu modest parer.

En primer lloc, vull destacar que no tots els militars casats a Maó eren de graduació, com és freqüent. N'he trobat un que fa constar que era «licenciado del ejército».

M'ha recordat aquella anècdota d'un difunt que, a millor qualificació professional, li van posar a l'esquela «Suscriptor del ABC». No sé si hi ha res de cert, però ens ho va comentar una vegada D. Joan Hernández Mora a la classe de «Literatura Española».

En l'apartat musical en surt un que diu que és «Músico de contrata». No sé ben bé de quina «contrata» es tractava, però així ha quedat enregistrat.

Entre la gent de la mar, des de pilots fins a mariners, passant per nostramos, mariscadors i pescadors, en surt un que, sense embuts, declara que és «hombre de mar». Quasi res amb «la mar».

Pel que fa a oficis de serveis diversos, en destaca un que es fa posar «conductor de carros». Sembla que el terme «carretero» li quedava petit i ho va pujar de categoria.

Entre els fabricants, a més d'un «fabricante de pastas» (de sopa, és clar), en surt un «fabricante de pianos». Poca broma, a Maó es feien pianos, sense concretar si eren de cua o verticals, però pianos.

Entre les professions sense ofici productiu reconegut, destaquen els «Hacendados», els «Proprietarios» i qualque «Vice cònsul», a més d'un «Banquero».

Possiblement el més destacable, per la seva modernitat, que he trobat és un «empleado de Telégrafos». No indica si es tracta del telègraf elèctric o del de senyals visuals, però la imaginació ens du a pensar en un telegrafista elèctric.

Per acabar, quedí clar que totes aquestes dades que he citat són totalment certes i, en qualsevol cas, els noms i llinatges dels titulars de les ocupacions que he apuntat poden ser sol·licitats pels amables lectors.

Com es pot veure, la feina de base de la genealogia menorquina dona molta tela a tallar.

PS: És bo recordar que a Menorca, entre d'altres coses pel fet que els oficis eren honorats, no va ser necessari aplicar el contingut d'una pragmàtica dictada pel rei Carlos III a les darreries del segle XVIII, que declarava, entre altres coses:

«Los officios de curtidor, herrero, sastrer, zapatero, y otros a este modo, son honestos y honrados; que el uso de ellos no envilece la persona ni la familia del que los ejerce, ni le inhabilita para obtener los empleos municipales, ni para el goce de la hidalguía».

**Em va sobtar la
freqüència amb què
sortia l'ofici de mestre
d'aixa**